

על ועידת הסופרים

(כעין מבוא לכל מי שירצה לעשות חשבון)

נתבוננה ונגמרה ועידת הסופרים העבריים בארץ ישראל — מה הוכיחה לנו? אין אנו שואלים, מה הביאה לנו, מה הן ההחלטות שנתקבלו, כי העיקר בעינינו הפעם לא מהות ההחלטות, שאלו הן, דרך הטבעי לכל ועידה והנשמטן תלויה לרוב בתנאים וגורמים כלליים, אלא מהות ההתעוררות, זו שנרסה לוועידה ככלל; על פי מהות זו אנו גם יכולים לנבא מראש, אם עתידים בעלי החלטות להלחם על הברית או לא.

משבר קשה, שמציאותו בולטת גם בספרות הכללית, עובר ביחוד על הספרות העברית, ואין הדברים אמורים בכאן על המשבר החסרי-החיצוני, המקרי — שברגע זה פחתו קונו הספר העברי; רק במקצתו תלוי משבר זה בתנאי חיינו הכלליים, ואולם ברובו הוא תוצאה מהמשבר הפנימי החיוני — ורק מצד זה הוא מעורר בלבנו דאגה סרויה. כאמור, בולט משבר זה ביחוד בספרות העברית, כי את זה אנו צריכים להזכיר לעצמנו כולנו, גם בעלי ההשקפה האיריא-ליסטית וגם בעלי ההשקפה המטריאליסטית — עם של חשבון מציאותי צודק ושל כוון תכליתי, כוון לאחריה היסודי היינו מעורנו, הקרמנו, לפי עדות עצמנו, נעשה לנש-

סעי' — באנו אל התורות והדברים שבכתב שלנו דרך ההכרח של תנאי התפתחותנו, דרך, כפיית הר בנייתו שכמו עלינו היו המעשה והמציאות, היו הנסיגות הקשים; תבענו חשבון כנמשנו, תבענו התאמה צודקת ותנחומים ושלושים בעד אותם היו נסיגות קשים — ותביעה זו היתה לנו לדת ולשאי-פה דתית גם כיום הנה, אסננו, היו לנו גם ימים קשים, שבהם, דפכנו את הסדרים; התאמנו בכל את החיים לדברים שבכתב — עשינו כך מפני התוכן הנשגב והננוהות הנצחיים שבאותם דברים ומפני כשלוננו הגדול בעת ההיא, שלא עצרנו כח לפתוח אפיקים חדשים לרמי חיינו הארציים — ואולם תבוי עתנו כלפי הדברים שבכתב יצאה על ידי כך עוד יותר כבירה: הורגלנו לחפש בתוך הכתב לא רק פתרון לשאלות חיינו, אלא אף חוון אלונה, רופק אנושירעולסי, ועל זה אין אנו יכולים עוד לוותר ולא נוותר לעולם, האם מתאימים לתביעתנו זו הרוב הגדול של היצירות שבכתב החדשות שלנו? האם לכל הפחות משתקפת בהן אותה תבוי עה גדולה של התאמת מציאות וחוון משהרה וגואלת, כמו שהיא גלויה לכל נשמה ושוא-נת לכל לב מתוך, הסבלות והלכטים והרי נעים הגדולים, הנשואים כיום על כל שפה בתוכנו?

דומה, לא אשנה בשום פנים, אם אחליט, כי אילו היה בא אלינו אדם ואמר: 'יצירותיכם הספרותיות של היום זה הוא המכסימום, אשר העט העברי יכול להביא לידי גלוי, זה הוא הראי הנאמן, המשקף בקרבו את כל החיים העבריים ואת כל האפ-שרויות העכריות עד הוסף' — היינו כולנו מסתערים עליו בועף ובהיסה כאל צד ואויב; היינו בוראי גם משתדלים לטצוא כמה וכמה הצדקות למה שאין החיים משתקפים די צרכם ביצירותינו, ואולם על עצם דבריו היינו מסתערים כולנו כעל דברי צד ואויב, והנה נתכנסו סופרי ארץ ישראל לוועידה ורגו והתוכחו במשך שלשה ימים על כמה וכמה דברים — מי שרוצה לדעתם ילך אל הפרטיכלים — ורק על דבר קטן אחד לא דנו: מה היא הסבה, שאין רופק חיינו בשעה זו נשמע כל צרכו, באכסניות הספרותיות של-נו? רופק פלאי זה, שהוא הולם לעינינו בלבבות צעירים כסתוך סערה, שהוא נשמע וטורגש כל כך לאחרים, עד שרבים מאומות העולם באים לכתחלה לראות ולהתבונן בספי עלני ובכונן סעעלנו, רופק זה הוא חלש עד מאד באכסניות היצירה שלנו, ורק בפנות בודדות, סחוץ, לאכסניות הסיוחכותי עוד הוא נשמע לפרקים — וסופרי ישראל, שנתכנסו בארץ ישראל לוועידה והרצו הרצי-אות והתוכחו על כמה וכמה דברים במשך שלשה ימים, לא הרצו ולא התוכחו על

עיקר קטן אחד, על רסיון הרופק החיוני שבספרותנו היצירתית, מה איפוא עורר את סופרי ישראל להתכנס לוועידה בשעה גדולה יקשה זו? האמנם רק דאגה פרוספיונלית זו לברה, להפיץ את החוברות ואת הספרים של האכסניות שישנן, רק הדאגה להקים — על ידי הפצת סניות וכדומה —, אכסניה חדשה, שאין לנו כל יסוד לשער לעצמנו; במה תהיה זו יותר סתאימה סהקודמית להשמעת רופק חיינו, להגלסת אותה תבוי עה, שהיתה ותהיה לנו לדת ולשאפה דתית גם סתוך מיט שערי, האסנות המהורה? הלא היו במשך ימי הועידה גם כמה וכמה רגעים ימים פרוטסיים, שהדברים מעל הבמה נשמעו סתוך רעד, סתוך המית לב דואג וחרד לכי רופק ובךרופק שכחי האוסה — איכה איפוא הכיחו דעת סרפיון הרופק החיוני שבספרות?

ומה נעשה סוף-סוף, אם הסתענים לעינינו במסלות ובלבטיים, שהם הם היסוד הנאמן לבנין העם ולהגשמת תקוות העם — אלה יביאו ויגידו לנו כמה:

— סעות היא בירכס, אם הנכס חושבים לסימן טוב לעצמכם, מה שלפעמים סתריכים פתאום קוראי ספריכם ותבירותיכם גם בימי מצוקה אלה; גדול הצטאון בלב לסלה מנחמת וגואלת, והנשמה עיפה סנדל הסבל והתעיות, וכעסקים יש המיה ועריגה כבירה, שעוד לא מצאנו לה בטווי, ועל כן

אנו סמהרים להתכנס ססביכ לכל, אכסניה נפתחת — סמהרים ושבים לרוב בסחי נפש... ואם ישמעו דברים כאלה — והם טובי רחים להשמע וכבר יש גם רסוים לכך — לא יועילו לנו עוד כל פלפולים, על טוין והעמדת פנים של סופרים גדולים וכני ססך גדולים; את טוח הקורא עוד אפשר לפעמים לבלבל בסקצת, עד שיסכים למה שואמרו לו, ואולם את התביעה הגדולה והצודקת שבמי עמקי לבנו לא נשתיק — בסעמקי לבנו נשאר אשמים כנרנו אשמה ללא כפורים, מדוע איפוא לא הקדימו והשמיעו סופרי ארץ ישראל בעצמם דברים מעין אלה, חשבון אמת ותמים מעין זה בהרצאה סיוחדת ומקיפה באחת מישיבות הועי-דה, כדי לרכוש עי כך דעצמם לכל הפי-חות את אמן הקירא ואת יחכו הנפשי?

חשבון אמת ותמים — הלא חסרונו הוא מקום המשבר בחיי האדם בכלל וכחיינו בשעה זו בפרט, והוא הוא גם מקור המשבר בספרותנו, סתקבל לרוב הרושם — וכיחוד עוד על פי יחסי החברים שכתחומי הספרות — כי ההופעות הספ-תיות השונות סתגלות אצלנו בעת האחרונה כמו בסקרה, כסתוך התפרצויות נפשות גברלות, ארעיות, שאינן מצטרפות לססכת חיים והסתכלות חיים אחת, זו שכל גלוי נפשי חדש שלה סבהיק תיכף את אורו בכל אסקי העבר והי עתיד, וחשבון עולמי או מעין חשבון עולמי

הולך ונעשה תיכף כמו מאליו, והלא רק חשבון כזה שואף לשקף בתוכו את החיים עד תיטם, על מעמקיהם ועל גנוי נסתרותיהם; ההתפרצות הארעית היא קצרת ראי, ססת-פקת בסועט ומאסינה לרוב, כי הסועט שלה הוה סיכו הצולס, סכאן גם הגאווה הסופרזה והקנאה והשנאה הכרוכות בה, סכאן גם הבטחון המופרז; אנו וטעמי הספרותי — ואין וולתוי, חשבון אמת ותמים — היא היא אותה תביעת ההתאמה הגדולה, שאינה נפסקת ואינה מוצאת ספוק לעצמה, שססני כך היא גם חרדה כל כך על כל קרן אר-רה כאשר הוא שס, לגלותו ולהבהירו ול-הכניכו כתור-כח סועל לתוך סערכת החיים, סערכת הנפיונות והפתרונים לחידת הצער וההתלבטות שבחיים, ועל כן היא גם מקור המלחמה בשלום, מקור ההתפתחות והשגשוג בחברה — מדוע איפוא לא נועזו סופרי יש-ראל לעשות כועידתם בהרצאה גלויה חשבון, ססוג זה, שסוף-סוף יש ביניהם סטרנישים, בחסרוני הרגשה עמוקה עד מאד? מדוע חשבו, שאפשר להשאיר הכל כשהיה ובסצב, זה של הכל כשהיה אפשר אפילו לדבר, ראמות ונשנכות' על 'אכסניה סרכוית' חדשה?

נתבוננה ונגמרה ועידת הסופרים העב-רים בארץ ישראל — כדאי שאותו חשבון אמת ותמים, שלא נעשה, במשך הועידה, יתחיל להיות נעשה סעכשוני, תל-אביב, חוהיט ססח מ. ב. לזכניס